СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 77. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 3 квітня 1935. VOL. XLIII. No. 77. Jersey City, N. J., Wednesday, April 3, 1935. THREE CENTS

БОРОТЬБА ЗА ЗАПОМОГУ В КОНҐРЕСІ

ВАШИНГТОН. — Ідучи за закликом президента Рузвелта, виданим із його яхти, демократичні провідники в палаті послів відкинули проект закона про робітну запомогу, вироблений конференцією конференції обох палат конгресу, та зажадали від конференції проекту, що признає президентови право розпоряджатися 4 міліярдами 880 міліонами долярів без ніяких обмежень.

Коли проект конференції представників обох палат прийшов під розвагу палати послів, у палаті прийшло до горячої дебати, по котрій конґресмени 249 голосами проти 110 відослали проект назад до конференції.

З приводу цієї постанови палати послів сенат був дуже обурений. Тоді сенатор Робинсон, провідник демократичної більшости, виступив з гострою критикою противників адміністрації.

ВИКРИЛИ МОНОПОЛЬ У ҐУМОВІМ ПРОМИСЛІ.

ВАШИНГТОН. — Федеральна промислова комісія, розслідуючи гумовий промисл, прийшла до переконання, що Союз Фабрикантів Ґуми („Робер Менюфактюрерс Асосіейшен") має монопольну владу, себто може нищити свобідну конкуренцію, та зажадала від уряду відповідних кроків проти організації.

Коли фабриканти ґуми виступали проти цін, установлених урядом, показалося, що Союз Фабрикантів Ґуми має силу такі ціни встановляти.

ЗА НОВИЙ СУД У СКОТСБОРО.

ВАШИНГТОН.—Найвищий суд Злучених Держав розглядав відклик Муринів Кларенса Нориса й Гейвуда Петерсона, засуджених у широко звісній скотсборській справі на смерть за знасилування білої дівчини.

Найвищий суд прийшов до переконання, що Муринів суджено сумарично й самовільно, та зарядив нову розправу в цій справі. Між іншим суд виразно осудив виключування Муринів від служби на лаві присяжних суддів.

СУД ЗАСУДЖУЄ КОМУНІСТІВ.

САКРАМЕНТО (Каліфорнія). — Перед місцевим стейтовим судом покінчилася вже від 4 місяців треваюча розправа проти 14 комуністів, зловлених підчас невдалого ґенерального страйку в Каліфорнії та обвинувачених на основі каліфорнійського закона за так званий кримінальний синдикалізм. Присяжні судді признали 8 підсудних винуватими, а 6 звільнили. Кождому з засуджених грозить кара вязниці від 1 до 14 літ.

По скінченню процесу прокуратор хвалив присуд не поважний удар комунізмови. Адвокат підсудних сказав, що присуд не є ударом комунізмови, а тільки допомогою для фашизму. Звільнені підсудні сказали, що присяжні мусять бути божевільними, коли звільнили 6 підсудних, а засудили 8 інших. „Як тамті винуваті", вони кажуть, „то й ми таксамо винуваті".

ХОЧУТЬ ВМІШУВАННЯ КОНҐРЕСУ В ТКАЛЬНЯНИЙ ПРОМИСЛ.

ВАШИНГТОН. — Юнія ткальняних робітників внесла домагання до президента Рузвелта та 8 конґресменів, щоб конґрес розслідив положення робітників у ткальняним промислі.

Юнія каже, що конґрес повинен відповісти на такі питання, як, наприклад: Чи треба реорганізації цілого промислу? Чи треба промислови нового кодексу? Чи варта завести у ткальнянім промислі 30-годинний тиждень праці?

ЗГИНУВ ВІД ЗАТРОЄНОГО „СЕНДВИЧА".

ВАШИНГТОН.—У фабриці автомобілів Форда згинув 23-літній робітник Луис Шері серед виразних признак затроєння шлунка. З ним захорів 22-літній Вилієм Викер, котрого одначе виратовано в шпиталі Форда.

Слідство виказало, що Шері вкусив два рази „сендвича", котрий він собі приніс з дому, та помер протягом 15-минут. Мати його каже, що вона приготовляє такі самі „сендвичі" для свого сина, як і для свого мужа, що теж працює в Форда. З того поліція припускає, що хтось підложив Шеріови замісць „сендвича", котрий він приніс з дому, інший, затроєний.

Поліція веде дальше слідство в цій справі. Шлунок померлого відослано до хемічної аналізи.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК ВЕТЕРАНА.

НЮ ЙОРК. — Поліція каже, що Томас МекФарленд, 39-літній ветеран великої війни, признався, що він убив панію Нору Келі, свою 68-літню тещу, та панну Флоренсію МекВей, її 18-літню внучку, котрих тіла знайдено в їх мешканню при 360 Марін Евеню у Брукліні.

Лікарі кажуть, що обидві жінки знасилувано. МекФарленд признається до вбивства, але не до насильства. Одну з них знайдено повішену в пивниці, другу задушену в світлиці мешкання. МекФарленд каже, що він памятає, як він убивав, але, що діялося потім, не памятає, бо він стратив про подію всяку память. Він був зовсім пяний.

Поліція арештувала його, як він виходив по роботі з фабрики. Він зпочатку перечив, що знає щонебудь про вбивство, а потім признався.

ЩЕ ОДНА ПІДЗЕМНА ЗАЛІЗНИЦЯ В НЮ ЙОРКУ.

Інжініри міста Ню Йорку вже почали робити поміри та пляни для проведення нової підземної залізниці під Шестою Евенею. Як буде викінчена ця підземна залізниця, то надземна лінія на цій вулиці буде знесена.

ЖЕРТВА НЕОБЕРЕЖНОСТИ.

Одної неділі вибралися кілька студентів, членів туристичного клюбу „Да Бандейра Паранаенсе" в Ріо де Жанейро (Бразилія), на прогульку в гори недалеко Паранаґви. Доїхавши залізницею до місцевости, де є прекрасний, 150 м. високий водопад „Вейо да Нойва", висіли з потягу і пішли на гору. Там розтаборились над водопадом і почали справляти бенкет. Підчас забави один з учасників побачив над пропастю гирла водопаду гарну цвітку, яку забаглось йому зірвати. Коли нахилився, щоб її досягнути, похопзнулась йому нагло нога, і то так нещасливо, що стрімголов полетів у пропасть, де знайшов замісць приманливої цвітки холодну смерть.

СЛОВАЦЬКІ АПЕТИТИ...

Недавно відбулися річні збори 329. відділу Словацької Ліґи в Тренчині, на яких живо порушували й українське питання. Приявні „сконстатували" лихий стан словацького шкільництва не лише (!) на східній Словаччині, але й на Підкарпатській Руси (!). Внаслідок цього зібрані висказали своє побажання, щоб у найкоротшім часі приступити до будови словацької вчительської семинарії в Михайловцях (!) та словацких паралельних кляс при учительській семинарії в Ужгороді (!).

І хай хто скаже, що на розгорячковані голови не треба студеної води!

ЧЕРГОВЕ ВБИВСТВО ЗАУШНИКА СТАЛІНА.

Воєнний трибунал у Симферополі засудив на кару смерти двох визначних комуністів за вбивство Мартина Белого, делегата московського всесоюзного зїзду колхозів. Проти Белого, який завзято намагався перевести в життя московські інструкції, змовились інспектор окружної поліції Гончаров, урядовець Фаст і начальник політичних відділів при колхозах, Кученренко. Мартина Белого вбили кількома револьверовими стрілами. Трибунал засудив Гончарова і Фаста на кару смерти, Кученренка на шість років вязниці, тому, що не брав безпосередньої участи у вбивстві. Це вбивство викликало велике враження у московських політичних колах.

„МАЙЖЕ НАША МАТИ".

В наших сторонах баби-повитухи бувають славні й попадаються в ґазети хіба за те, як котрій прийшлося післати за добрі гроші до раю якесь невинне янгелятко. А в Франції дожила мадам Віел із Аббервіль незвичайної слави. Недавно святкувала вона день, коли допомогла привести на світ 15-тисячну живу дитину. Цього рекорду дочекалася ця бабаповитуха після 50-літньої ревної служби французької патріотки. Захоплене її любовю до рідного краю населення домагається, щоби Франція дала їй з вдячности високе відзначення. А покищо прозвало свою славну бабу-повитуху „майже нашою мамою".

ВБИВСТВО Д-РА БОГОМОЛЬЦЯ.

Бразилійські часописи донесли про трагічну смерть нашого земляка, д-ра Богомольця, знаного лікаря з Ґварупуави, котрий сповняв теж функцію директора тамошнього шпиталю. Напад на д-ра Богомольця виконав тамошній мешканець Антоній Мартінс із своїм сином Ліндолфом. Син уже признався до вини, а батько покищо це ні. Напад виконано за помічю ножа, котрим порубано йому голову і потилицю так сильно, що прорубано череп аж до мозку. Лікарські оглядини ствердили 15 ран.

СВЯЩЕНСТВО ПРОТИ ЗАКОНУ, ЩО ДОЗВОЛЯЄ ГАЗАРДОВІ ГРИ.

Паранський (Бразилія) еп. Брага видав обіжник, яким взиває всіх священиків своєї дієцезії поборювати газардові гри, хоч вони й законом дозволені. Еп. Брага зовсім слушно вказує на те, що кожна газардова гра потягає за собою упадок моралі, головно серед молоді, яка в ясниках газарду буде деправуватися. В обіжнику сказано, що на всіх тих, що закладатимуть доми газарду й розпусти, буде кинута анатема.

ЯК БЮТЬ, ТО БЮТЬ.

В селі Сибін у Юґославії арештували жандарми трох селян і вели до арештів. За селом зібралася юрба селян, що хотіли ґрештантів відбити. Дійшло до кровавої бійки, підчас якої жандарми вбили 7 селян, а трох сильно потовкли.

СМЕРТЬ 29 ЛЮДЕЙ У ФАБРИЦІ ОЛІВЦІВ.

В одній з найбільших фабрик олівців у Москві був вибух, у якому згинули 29 людей. Пожежа, що опісля повстала, знищила зовсім фабрику. Вогонь захопив і 4 сусідні будинки, які згоріли. Вибух наступив у рурі зі згущеним повітрям і пробив 3 стелі. Народний комісар внутрішніх справ веде слідство. Раненим робітникам, яких є 300, дали відпустки.

ТРОЦЬКІСТИ В ЧЕРНИГОВІ.

Контрольна комісія комуністичної партії звільнила зі служби начальника радіового звязку в Чернигові. Одначе-ж виключено його та 11 його співробітників з партії та арештовано. Закидують їм, що використовували чернигівську радіостацію для групи троцькістів, до якої всі теж належали.

КОЛИ ЖИД ПЕРЕСТАНЕ БУТИ ЖИДОМ.

В Нірнберґу (Німеччина) виходить визначний гітлерівець Отто Штрайхер відчит такого змісту:

Коли хочемо належно оцінювати прикмети і хиби народів, то мусимо дивитися на них зі становища раси. Коли зженемо 16-міліоновий жидівський нарід на одну територію, прим. на якийсь безлюдний острів, тоді Жид перестане бути Жидом, бо не могтиме жити, так як галапас, відірваний від своєї жертви. Замало уваги присвячуємо Жидам. Жиди все є чинником розкладу в житті народів. Жидови чужі поняття вірности і чести. Жид це галапас у житті народів.

ЕПИСКОП БЛАГОСЛОВИВ ЗЛОДІЇВ.

Недавно перед югославським епископом Степаном Ковачем у Загребі вкляклили були два злодії й просили в нього благословення. Розуміється, епископ не знав, з ким має до діла, отже простягнув свої руки, щоби поблагословити „побожних людей". Тоді один злодій схопив епископа за руку, а другий зубами хотів стягнути епископови з пальця золотий перстень. Епископ крикнув: „ратуйте"! Люди кинулись епископови на поміч, одначе злодіям таки вдалося „щезнути" на час.

І ПОЛЯКІВ РОЗСТРІЛЮЮТЬ.

В СССР розстрілили таких польських комуністів: Сохацького, Жарського, Рак-Міхаловського, Дворчанина і поета Вандруського. Пішов також під стінку бувший голова комуністичної „Білоруської Громади" і бувший посол до польського сойму д-р Б. Тарашкевич. Так повідомляє „Руское Слово" з Вільни. „Тасс" заперечує вістку про розстріл Тарашкевича.

ПОМАРАНЧІ КОШТОМ ПРОДУЦЕНТІВ ЯЄЦЬ.

В останньому часі польські міста завалені помаранчами, які спроваджено переважно з Еспанії. Є це, як відомо, наслідок товарообмінної умови між обома державами, при чому в гру входять помаранчі та яйця. В 1935 р. Польща за помаранчі має вислати коло 65,000 скринь по 24 копи яєць. Які ціни платять за помаранчі по містах, знаємо — назагал досить низькі. А які ціни дістає за яйця? Власне ця найважніша справа не унормована. Знавці кажуть, що за скриню яєць (24 копи або 1,440 штук) осягнеться в Еспанії пересічно 65—70 зл. Коли зважити, що кошти опакування одної скрині і транспорту доходять до 18 зл., то продуценти яєць з тих грошей ледво дістануть 3 і пів сотика за штуку. Хто робить інтерес на цілій трансакції, річ ясна. Які міста мають багато розмірно дешевих помаранч, то тільки коштом селян, продуцентів яєць, які виходять з цілого інтересу з великими втратами. За одну помаранчу середньої величини, яку можна дістати за 25 с., продуцент яєць мусить дати 7 штук. Яка поживна вартість обох еквівалентів і кому воно вийде на здоровля, це інша справа!

ПОЛЬСЬКИЙ ХЛІБОРОБСЬКИЙ ЛІЦЕЙ.

Віцеміністер освіти К. Хілінський заявив представникови „Ґазеви Поранної", що крім державного хліборобського ліцею в Черниці з українською мовою навчання має повстати такий самий ліцієй з польською мовою навчання недалеко Львова.

СТУДЕНТИ БУЛОЧНИКИ.

Для боротьби зі студентською нуждою будапештенський союз студентів придумав оригінальний спосіб. Союз відкриває пекарню, в якій усю роботу, від замішки тіста до продажу готового хліба і булок, будуть виконувати студенти. Організація будапештенських пекарів запротестувала проти такої конкуренції.

ЗРАРОК ПОЛЬСЬКОГО СУДОВОГО ЗЛОЧИНСТВА

БЕРЕЖАНИ (Галичина). — На суді станули два селяни-Українці з Новосілки, підгаєцького повіту, а то Михайло Сулятицький, років 23, і Дмитро Роздобудько, років 21. Прокураторія обвинуватила їх, що вони 15-го жовтня 1934 р. вдерлися до вселюдної школи в Шкіндерівці й забрали звідтам державний польський герб, портрет президента Польщі і маршалка Пілсудського, винесли на поле, там їх подерли, рами поламали, а знищені кусні лишили, та що тої самої ночі обкидали камінням спальну кімнату вчительки Гелени Томасікевич. Обвинувачені не признались до ніякої вини. Всі свідки зізнали в їх користь. Пошкодована вчителька заявила виразно на суді, що не має підозріння, щоб обвинувачені це виконали. Та, не зважаючи на те все, суд, опираючися на здогадах поліційних конфідентів і команданта постерунку, засудив обидвох селянських хлопців на кару арешту, даючи кожному з них пять років тюрми. Поліційні аґенти твердили, що обида засуджені були членами ОУН і дістали від повітової команди приказ виконати саботаж і напад на вчительку. Лава присяжних заперечила приналежність до ОУН, але щодо інших справ повірила поліції, а не свідкам.

БОРОТЬБА ЗА НАЦІОНАЛЬНУ НАЗВУ.

ВАРШАВА (Польща). — В польськім сенаті сенаторка Олена Кисілевська говорила про шиканування владою „Рідної Школи", про вимогу польської влади від людей, що стараються дістати державні посади, змінювати греко-католицький обряд на латинський, а про „національну термінольоґію" сказала таке:

„Від часу прилуки українських земель до Польщі ввесь наш нарід домагається признати в установах і в школах історично належну нашому народови назву „український". Це не є „винахід" нових часів, як дехто намагається в нас вмовити, бо край і наш нарід не лише на Великій Україні над Дніпром був історично означений тою назвою, але так названо також і краї, прилучені сьогодні до Польщі. Маємо докази на це у старих мапах, де нпр. на старій мапі Покуття з 1650 р., виконаної капітаном Бопляном, архітектом-картографом на польській службі перед Хмельниччиною, Покуття називається часто Україні. Є знані й інші мапи з часів 17 і 18 століття, на яких назва „Україна" обхоплює майже всі наші етноґрафічні землі. Отже ця леґенда, яка заперечує нам права до назви „Україна", не має ніякої наукової підстави. Тому домагаємося якнайскорійше закінчити ту прикру справу, яка дразнить увесь нарід. Зокрема польське вчительство та інспектори на наших землях поборюють нераз суворими методами вислів „Українець", „український", що викликує обурення як учнів так і родичів".

ПАПА В СПРАВІ ЗАМИРЕННЯ СВІТА.

ВАТИКАН МІСТО. — Папа Пій виголосив перед тайним консистором, що зібрався для канонізації британських мучеників сера Томаса Мора і кардинала Джана Фішера, промову, якою наклеймив усих тих, що пруть до війни. Папа не хоче вважати можливістю вибух нової війни, яка принесла би новий хаос і нову руїну. Тому буде молитись до Бога, щоб „розігнав ті народи, що провокують війну".

КВІТНЕВИЙ ЖАРТ.

БЕРЛІН. — Зробили собі з першого квітня добрий жарт, якого жертвою впали англійські репортери. Це вони вислали до Англії вістки, які одержали тайною дорогою, що Німеччина мобілізується. Та виявилося, що ті тайні інформації це був тільки „ейпріл фул".

РАДІЮТЬ З ПОГОЛОСОК.

МОСКВА. — Совети раді, що зговорилися з британським дипльоматичним висланником Іденом, що Англія і Совети мають багато спільних інтересів. Але найбільше раді з поголоски, що Іден нібито сказав, що війна проти Советів є противна інтересам Англії.

ПІЛСУДСЬКИЙ ПРО ВІЙНУ НА ДАЛЕКІМ СХОДІ.

ВАРШАВА. — Прибув сюди один з найліпших французьких журналістів, Дж. Зоервайна, щоб слідкувати за подіями підчас конференції британського дипломата з польським урядом. Зоервайн каже, що Польща не хоче війни, що вона не звязана військовими договорами з Японією і Німеччиною, але займає вижидаюче становище. Зате Пілсудський певний, що війна вибухне, але на Далекім Сході, та що Англія возьме в ній участь. А щодо Франції, то Пілсудський переконаний, що їй прийдеться перебути внутрішню революцію.

ВИСИЛАЮТЬ НОТУ ДО ЛИТВИ.

ЛОНДОН. — Велика Британія, Франція й Італія вислали до литовського уряду ноту, якою звертають йому увагу, що Мемель не має автономних прав, які йому признає статут. Литва відповість перед Лігою Націй, що це Німеччина тому винна.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ФАШИСТІВСЬКА" ЧИ „БОЛЬШЕВИЦЬКА" АСЕКУРАЦІЯ?

Здавалосяб, що хто як хто, але український робітник повинен уже бути настільки свідомим, щоб розуміти те нещастя, яке несе з собою большевицька пропаґанда, оперта на брехні та нищенню дійсних культурних і соціяльних здобутків. Ніхто інший, а саме український робітник, що вийшов зпід сільської стріхи, повинен відчути і зрозуміти ту страшну траґедію, яку переживає наше село на Україні під Советами. І те одно, що наслідком большевицької диктатури вигинули марно міліони українських селян з голоду, повинно бути для нас прямо національним і людським приказом стояти осторонь від большевизму.

Бо вистарчить, як большевицькі ніби асекураційні аґенти виступають проти українських запомогових орґанізацій, щоб зрозуміти, про що їм іде. Вистарчить тільки читати те, що їм у поміч пишуть аґенти Москви з „У. Щ. Вістей", щоб зрозуміти, що тут іде кампанія проти народних українських установ, проти цього, що є підпорою цілого національного життя в Америці.

Ці орґанізації, а між ними й У. Н. Союз, вони представляють як ті, що є під керівництвом „фашистівських аґентів", а далі, як ті, що накладають зависокі вкладки. Особливо звернена тепер большевицька аґітація до цього останнього. Видно, що з „фашизмом" так дуже не повезло, то тепер пускають людям блахмана з іншої бочки і представляють якісь большевицькі міжнародні орґанізації, що дають обезпечення за далеко дешевші гроші. Тому, що ті аґенти ведуть тепер свою роботу між нашими громадами, бо про це нам наші люди пишуть, ми отсе ще раз звертаємо на неї увагу. Вже нераз наші люди попеклися на того роду аґітаціях. Тому саме ми звертаємося до всього нашого громадянства, а в першу чергу до Союзовців, щоб мали бачне око на тих московських аґентів, що брехнею хочуть відтягнути наших людей від своєї рідної, патріотичної, бизнесово чесної й солідно веденої орґанізації, щоб втягнути їх до своїх большевицьких.

Не даваймо себе в той спосіб дурити і не допускаймо, щоби большевицька зграя могла інших дурити. Видвигаючи те, ми тільки сповняємо наш обовязок не допускати до цього, щоб міжнародні ошуканці представляли брехливо нашу асекурацію на те, щоб відтягати людей від солідного, чесного та певного обезпечення, яке дає У. Н. Союз. Крім того й це нам треба знати, що підпирати большевизм у якімнебудь виді та ще підчас голодової траґедії на Україні — є злочином супроти людскости й українського народу.

О. Сновида.

ЗНОВ ЧЕРВОНА АРМІЯ

Справа червоної армії не сходить зі сторінок світової преси. Всіма засобами своєї реклямної штуки намагається Москва переконати світ про силу і могутність тої армії. І — дивна річ — не зважаючи на повну зневагу, яку своїм поведенням виказала до червоної армії Японія, знаходяться держави, що в значіння тої армії вірять. Тим приємніше відмітити тверезі голоси перестороги, які від часу до часу зявляються в европейській пресі. Знаний французький публіцист Веракс пише про це в „Журналь де Деба". Згадує насамперед ентузіястичні статті, що появилися в паризьких часописах про царську російську армію на передодні війни в 1914 році, підписані знаним журналістом Стефаном Льозаном. Тоді Льозан писав, що Росія не тільки роздушить неприятеля числом, — 7-ма міліонами жовнірів — але й орґанізацією й висвітлуванням своєї армії. Але коли вибухла війна, Росія вислала в поле лише три міліони, а з них тільки 1,650,000 комбатантів. Тимчасом Франція, населенням чотири рази менша від Росії, змобілізувала 4 міліони і випровадила на поле битв 2 міліони.

Чи й тепер ми не станемо жертвою такої помилки, за яку траґічно відповіла би Франція, — запитує Веракс — коли заключимо союз з СССР? Скільки має людей у часі миру советська армія? — 940,000. Але царська армія в мирнім складі була на половину численніша. А тепер іще з того складу половина розльокована на Далекім Сході. Щож лишиться для Европи?

А буджет тої армії? Офіційно, на 1935 рік, шість і пів міліярда рублів. Скільки то буде? Рублі продають чужинцям, що віздять до СССР, по курсі 13 франків за один, але правдива їх вартість не перевищає 30 сантімів, себто цілий буджет советської армії виносить біля 130 міліонів долярів, не більше. Щодо технічного матеріялу, хемічного промислу, воєнного летунства і моторизації, то знавці в один голос твердять, що функціонуватимуть вони лише короткий час по розпочині ворожих акцій. Інтендатура і служба санітетська стоять дуже кепсько. Транспорт — заглянуть в советські ґазети — ніколи не стояв так катастрофально, як тепер. А колективізація, що принесла з собою винищення худоби, дуже тяжко відібється на боєвій готовості советської кінноти.

Ще страшніші річи оповідає Веракс про мозок советської армії, про її „вождів". Усі крики про них — це большевицькі „буф-бум" для внутрішнього вжитку. За границею тому всьому ніхто не вірить. Усім тим вождам бракує передусім культури, а потім — технічного приготовання, особливо в штабах. Тугачевський хвалиться високим відсотком комуністів в армії і в офіцирськім складі, який доходить на вершках до 100%. Можливо, що це корисно з огляду на **внутрішньо-поліційні** завдання большевицького війська. Але **зовнішній** кампанії це тільки шкодить. Бо приймання комуністів до офіцирського складу не стоїть у ніякім відношенні до їх воєнних здібностей. А на кінці треба згадати явно вороже наставлення до советського режиму людности, яке дасться в знаки зараз по розпочатті воєнних ділань.

В кождім разі для зачіпних кроків — кінчить Веракс — а про такі тільки йде енентуальним союзникам большевиків, советська армія зовсім не до вжитку...

Для розпалених голов французьких москвофілів виводи Веракса можуть звучати як несподіванка. Але не є вони несподіванкою, наприклад, для Японців, які, заки окупували Манджурію і Монголію, мусіли докладно поінформуватися про вартість червоної армії...

Росія завше жила з реклями і блофу. За часів Катерини вона будувала потемкінські села і пишні столиці, за якими крилася нужда і гниль. То само робить тепер, будуючи фабрики-ґіґанти, за якими криється нужда, і гарну — для паради — армію, за якою криється та сама нездарність, що і за часів великої війни.

Коли в Росії панував цар Микола І., то навіть тверезим умам в Европі (напр. Бальзакові) імпонував він і його Росія як скеля, що єдино міцно стоїть серед розшарпуваної революціями Европи. І щойно севастопільська кононада й розгром армії царя показали, наскільки мав рацію той анґлійський політик вікторіянських часів, який сказав, що **„Рошія із е гомбоґ"**.

Те саме станеться і тепер...

В ПЕРЕДБАЧУВАННЮ НЕБЕЗПЕК...

Колиби ви могли зустрітися десь на самоті з якимсь із найбільших державних мужів сучасної Европи і запитали його про майбутній розвиток подій, і колиб він мав настрій відповідати по щирости, — він вам сказав би, що „по щирости він нічого в тій справі не знає, нічого не розуміє". Передбачувати події в інтернаціональній політиці — ніколи не було легко, а французький історик Сеньобо твердить, що ніколи не було й можливо, і що всі зареєстровані в історії „передбачування" були зроблені вже **після** доконаного факту, себто були не передбачуваннями, а ствердужуваннями.

І всеж людина завжди намагається заглянути в будуччину і вирахувати можливости того або іншого. Франція, наприклад, страшно боїться війни, — взагалі всякої війни — і не шукає іншого, лише свого „забезпечення" чи то в формі зброєнь та зміцнення кордонів, чи то в формі ріжних пактів ненападів та приятелювання. Але — дивна річ: зброєння Франції зросли до неймовірних розмірів, кордони Франції є оточені низкою непереходимих фортець. Держави Европи є повязані цілою сіткою пактів, — а Франція не тільки не почуває себе від того краще, але навпаки, турбується ще більше, як коли.

Анґлія завжди почувала себе досить спокійно на свойому острові, і до останніх років була цілковито „обезпечена", але недавно вийшла так звана „Біла Книга", видана анґлійським урядом, що стверджує чутки про те, що почуття небезпеки захопило вже й Анґлію.

Про те, „небезпечно" почувають себе Совети, вже й казати нема чого, — там часописи не перестають галасувати про необхідність бути готовими для охорони проти наступу всесвітньої конрреволюції.

І внаслідок того зброєння, не зважаючи на величезні гроші, що пішли на конференцію для розброєння, ростуть з дня на день. Звичайним смертельним не дано знати точних цифр, які витрачає на зброєння та чи інша держава. Але ні для кого не є таємницею, що **ніколи** ще воєнні витрати не займали такого місця в державних буджетах, як саме тепер, коли йде така енерґійна пропаґанда за мир. От часописи принесли звістку, що більша половина цілого буджету Японії призначена в біжучому році на воєнні витрати. Але тесаме можна сказати і про Польщу, і може бути ще й про Францію, і про Італію і про багато інших країн. Дипльоматичні тертя між ріжними державами не вгавають. Спільними зусиллями всіх „приятелів мира" ці тертя досі все були полагоджувані без кровопролиття, — але... кожне з цих мирних полагоджень приводило до нових зброєнь. Ніхто зрештою не залишився задоволеним і лише відкладав задоволення рахунків... на пізніше.

До низки старих нерозвязаних проблем, з яких найбільшою і найповажнішою є проблєма українська, що для нас не є ніякою проблємою, але питанням життя і смерти, — приєдналася низка нових проблєм, які, нерозвязані, висять над головою, формуючи той хаос непередбачених можливостей, що з нього зрештою має вийти нове життя.

Одною з цих найповажніших нових проблєм є проблема середньої Европи: чи залишиться вона поділена між ті держави, які були утворені там після розпаду австрійської імперії, чи виникнуть там якісь нові комбінації. Для нас, Українців, ця проблема таксамо має величезне значіння, бо вона ставить перед нами питання нашої державности. Вона є звязана з двома небезпечними для нас ідеольогіями, з двома „мітами", що захоплюють величезні міліонові маси, — з мітами пангерманізму і панславізму.

Наступ панґерманізму на середню Европу, бажання ґітлерівського уряду зеднати в одному могутньому бльоку всіх Германців, викликає в південних Славян чималу турботу і страх за свою будучність. Під впливом цього страху вони звертають очі до Москви, що має перебрати на себе давню ролю царської Росії — охоронниці Славян перед німецьким наступом. Відроджується давній панславянський міт, як реакція проти міту пангерманського. Расистівські теорії починають давати плоди.

Після занепаду міту „Третього Інтернаціоналу", як знаряддя московського імперіялізму, ось вам давній привид панславізму, як нове знаряддя тої самої імперіялістичної політики. Чи помітять інші держави загрозу, яка здіймається над Европою? Останні відомости подають, що населення Советчини зросло до 180 міліонів. Покищо московський уряд уживає всіх засобів, щоб зробити з цих 180 міліонів дисципліновану армію рабів, які виконують внутрішні стратеґічні роботи: відбудовують важку промисловість, що виготовлює гармати й танки; прокопують канали, розбудовують старі та будують нові залізниці для перевозу війська. Не легко з тим іде Советам: раби час від часу бунтуються. Та бунтівників винищують без жалю, і міліонові маси гнуть далі свої шиї та слухають наказів.

Чи розуміють державні мужі Европи, яка загроза нової геґемонії здіймається над Европою?

Двомісячник „Політика", що виходить у Римі під редакцією сенатора Кополя, приносить в останьому числі статтю свого головного редактора, який там між іншим пише: „Певна річ, що теперішня Росія, виголоджена і знесилена большевицьким жорстоким божевіллям, не має жадної можливости переводити в Европі імперіялістичну політику. Певна річ, що теперішня Росія, смертельно загрожена на Далекому Сході японським наступом, може триматися щодо Заходу лише на оборонній позиції. Певна річ, що південні Славяни були останніми, що визнали Совети. Але ніщо не забороняє припускати, що в будучому Росія, зробившися знову — чи то під Советами чи то під новим царем — могутньою й імперіялістичною, панславістичною, не відновить також своєї традиційної політики поширення на південний захід і на Середземного моря... І не можна також виключати, що південні Славяни, в новому панславянському відродженню, не зробляться знову її слугами та **знарядами**... Ось де поважна небезпека не лише для Італії, але й для всіх середноземноморських держав, і для цілої західньої цивілізації".

Як бачимо, свідомість небезпеки вже існує, але... бракує людей, які вміли б її зарадити.

А тимчасом ліком проти цієї небезпеки може служити лише **вчасний** розподіл Советів між її національними складниками та поборювання расистівських теорій, що служать імперіялістичним знаряддям в руках сильніших держав для опанування слабших. Кожна нація має право на **окреме** життя, і нація вяже не лише спільність крови, але й цілий комплекс ріжних фізичних і духовних спільнот, серед котрих спільність крови займає далеко не панівне місце.

Евген Онацький,
Рим.

В. Будзиновський.

ПОМІЧ МЕДВЕДЯ

(Історичне оповідання).

(6)

— Ходім до нього і приведім його до хати! Ходи, Дамяне! — крикнула Юстина, схопившися і вибігла з хати.

З того, що Ставський воскрес, найбільше радувався медвідь. І приступити нікому не дав до Ставського. Коли сей забалакав до кого, медвідь зараз грізно забурмотів. До вечора Ставський лиш слухав оповідання Юстини і Дамяна про те, що діялося в хаті. Що в селі діялося і що люди говорили про смерть Ставського, він вже чув від Дусика.

Коли Юстина і її брат вже розповіли Ставському, що самі знали, Гранчак розказав йому про Березана.

— Витягнемо хлопця, витягнемо! — промовив Ставський, вислухавши. — Про се побалакаємо завтра. Тепер лягаю спати. Гадаю, що й ти здоровенний і радо відпочив би.

— Виспавшися і оглянувши ціле господарство, Ставський прикликав до себе Гранчака, щоб розпитати про татарський улус. Гранчак розказав докладно про дорогу до улуса, яка його околиця, який він, який у ньому лад.

— Хлопець вже як би на волі! — крикнув Ставський. — Іду, з тобою... Їдемо завтра...

— Вже завтра? — спитав Гранчак врадуваний. — Не кортить вас відпочити.

— Я найліпше відпочиваю на коні. Треба квапити, бо вже осінь. Ніколи не можна знати, коли на нас наскочить зима. Деколи буває дуже ранна. Я хотів ба вернутися з Мартином ще заки впадуть великі сніги.

Другої днини справді виїхали. Гранчакови Ставський дав новісенький одяг козацького чури. Самого Ставського можна було взяти за статного козака, або за такогож шляхтича. Оба сиділи на добрих конях, оба були узброєні, наче би їхали на війну. З ними ішов третій кінь, вючак з запасом на дорогу. Той вючак був для Березана, коли би вийшов з неволі.

Коли вже були далеко за селом, Гранчак озирнувся і побачив, що за ними біжить медвідь.

— Заверніть його! — крикнув до Ставського. — Як за нами заженеться задалеко, то готов не знайти дороги назад до хати.

— Не завернеш його, бо не послухає, — відповів Ставський.

— Будемо мати з ним клопіт.

— Або поміч. Ми ще не знаємо, що нас жде в дорозі, або там, на місці, між Татарами. В одній бійці мій Бурий поклав трупом трох ворогів. Він вірний і добрий товариш.

— Щоби лиш не зробив якої медвежої прислуги!

— Гадаєш, що міг би, помагаючи нам, вбити котрого з нас, так як той медвідь, що бив мухи на лиці свого пана? Мій бурий мух не зганяє.

— Чи ви вже придумали для нього яку роботу?

— Про се ще пора думати. Я гадаю, що як вже прийдемо на місце, котре я покищо знаю лиш з твого оповідання; як там розглянуся, то гадаю, що для мого Бурого таки знайду якусь роботу.

— Якийсь плян ви вже маєте, лиш не хочете мені виявити! — сказав Гранчак ображений.

— Мати, маю. Не кажу лиш тому, бо не виключене, що як прийду на місце, то закину його. На місці може показатися, що той плян ні до чого.

Гранчак вже не питав. Розмова взагалі урвалася. Щоби молодого козака задобрити, Ставський сам став розказувати:

— На східній окраїні Запорожа є малесенька оселя Груша, з граничною військовою бекетою. Груша добра для всяких уходників тим що має безпечні скритки в нетрях багнистих лісів. Там також мій скриток.

— Ви може жили там весь той час, коли на Ялинськім кладовищі гнили за вас чиїсь спалені кости?

— Про се скажу пізніше. Отже я маю там ще непродавний великий запас кожухів з всякого звіря. Є там бобри, видри, лиси, вовки, олені, медведі. Два медвежі кожухи такі, як би злупив з Бурого. Вступимо до тої Груші і я возьму одного медведя. Себ то кожух з нього. Вгадай, на що?

— Хіба не для власної вигоди, а на те, щоби ним когось підкупити...

— Щоби Мартина вивести з неволі медведем!

— Та як? Щоби він, надівши на себе кожух, перемінився в медведя і так вийшов з улуса? Про се нема що й думати.

— Не кажу, що так буде, та всеж таки я той плян беру під розвагу.

— Як ви того кожуха передасте Мартинови? Як...

— Не перебивай! В Груші, може й де інде по дорозі купимо якого коня-здохляка. Поки що, він понесе того медвежого кожуха. Під улус Челегі-мурзи підідемо не степом, а лісом, так щоби Татари не бачили нас. Ти до улуса цілком не підеш. Лишишся в лісі з нашими кіньми. Я переночую з тобою. Рано возьму купленого коня з медвежим кожухом, возьму Бурого, вийду з ліса в степ і звідтам зайду до улуса. Піду будьтоби спитати між невільниками чи нема якогось „імя рек", бо я мандрую від улуса до улуса, щоби його знайти і про нього звістити родину, котра хоче його викупити. Що далі буде, Бог святий знає. Гадаю, що знайду спосіб і нагоду передати Мартинови медвежий кожух, щоби смерком, або в ночі надів його і з улуса вийшов тим хідником, який сам зробив в обвалованню улуса.

— Плян вигаданий гладко, — замітив Гранчак, — та чи так гладко можна буде виконати його?

— Треба мати на карку голову, з добрими очима і добрим слухом, і в тій голові розум. Аж там, в улусі покажеться як сей мій плян виконати, або чи не заступити його яким іншим пляном.

— Зачинаю думати, що то незгірший плян, і що виконати його не буде так то дуже тяжко...

По довгій мовчанці забалакав Гранчак:

— Ви таки не скажете мені, як то сталося, що ви згоріли разом з вашими чобітьми, що вас поховали і ви воскресли?

— Чи ти вже чув, яка була моя жінка?

— Чув. Мала білу печінку.

— Через ту, білу печінку, чи через чорного її чорта прийшло до того, що я мусів вибрати: або її смерть, або моя. Щастя, що я не мав під рукою сокири ані кола тоді, коли вона мені зробила останню бучу. Я втік, щоби собі зробити смерть. На моє щастя я не годен був рішитися, яку смерть вибрати собі. На добавок мені пригадалися мої молоді літа і мене скортіло бодай ще раз в життю погуляти один рік на уходах. Я відкопав мої гроші і чкурнув на Запороже. Щоби як найдалі від жінки, аж на межу між Запороем і східніми татарськими кочовищами... Щоби жінка мала мене за небіжчика, я будьтоби згорів з клунею. Підкови моїх чобіт збрехали жінці, що кости в попелі з клуні, то мої кости. Їх поховали, гадаючи, що мене ховають. На Запорожу я звався Похований. Що моя жінка померла, я довідався аж два роки по її смерти. Очевидно, зараз вибрався до Ялина.

— Ви ще не сказали мені, про те, що в цілій тій вашій пригоді найцікавіше! — промовив Гранчак, коли Ставський скінчив оповідати.

— Найцікавіше, я вже сказав. Найцікавіше було те, що я здурив жінку. Хоч я жив, вона поховала мене. Хоч не була вдовою, віддалася ще раз... вже четвертий!

— Я гадаю, що найцікавіше се, що в клуні таки згорів якийсь чоловік, ще й з вашими чобітьми!

(Далі буде).

У суді.

— Чи обвинувачений признається до крадежі?

— Покищо ні. Побачу, що скажуть свідки.

ЩО ВИННІ МИ ШЕВЧЕНКОВІЙ ПАМЯТІ.

(Поберезневі роздумування).

Прийшов і пройшов день 9 березня, день Шевченка, як і кожний інший у нашому житті. Може трапилася за кілька днів по тім дні якась академія, якийсь концерт у честь Шевченка, і ми — відвідали його з почуття національного обовязку.

Бо і щож може дати нам така Шевченківська академія? Вірші, що їх там декламовано, пісні, що їх співано, і так, мовляв, знаємо вже напамять. А промови на таких святах теж уже нам нічого дати не можуть, бо про Шевченка чули ми від дитячих літ.

Та чи дійсно знаємо ми Шевченка? Чи дійсно вже всі ми збагнули велич і силу його духа?

І чи багато з нас відчуло в той день, у день 9 березня, що ми винні „Шевченківського" своїм дітям і тому... свойому „меншому братови"?

Чи багато матерей зібрали в той час своїх діток і... замісць про котика й мишку, чи Юрзу-Мурзу, прочитали їм, як Шевченко на тринацятім пас ягнята за селом; чи багато розказали, яка велика любов була до науки в того замурзаного, затурканого кріпацького хлопчини, що його хоч били й голодом морили, але він усеж таки власними силами здобув освіту й славу в людей? Чи багато матерей переказали своїм дітям, як дуже він любив свою Україну? Так дуже любив, що, вмираючи, прохав, щоб його поховали над Дніпром в „Україні милій"?

Пригадайте собі, матері, свої дитячі літа й ті враження, які оставляли в вас оповідання про подвиги великих людей. Таж чогось подібного пізніше в житті не дала вам ніяка книжка, ніяка драма.

Пригадайте собі свої „літа молодії" й дайте Шевченка дітям своїми устами.

Не забувайте й про свого „меншого брата" в Шевченковім місяці. Того меншого брата, що жде на ваше слово про Шевченка десятками, сотками по селах і передмістях.

І тут мусите відступити від шаблону. Про кріпацтво, про злу мачуху й дяка пяницю знає вже майже кожна дитина на селі.

Ні, ви змалюйте їм перед очима іншого Шевченка. Того Шевченка, що власним зусиллям, власною мозольною працею й великою вірою досягнув великих діл. Що став великою людиною, такою великою, що горді аристократи царської Росії, ґрафи й придворні вчителі царських дітей, браталися з ним.

А він, не зважаючи на це, не відрікся своєї нації, не заміняв своєї „хахлацької мови" на панівну російську; остався вірний собі й народови, з якого вийшов.

Приведіть їм перед очі такого Шевченка і... порівняйте його з усіми відступниками — темняками, що ради ласкавого „панського" слова забувають за свою національну гідність, що то за гальбу пива „в панськім" товаристві готові не лише честь, але й рідного брата продати.

От такого Шевченка дайте нашому народови.

Лише не богохульте й не кажіть, що Шевченко пережився, що Шевченко вже не може нам нічого нового дати.

Лише не богохульте! — („Жіноча Доля").

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Бейон, Н. Дж. — До звіту про свято в память О. Басарабової додається: Свято було влаштоване заходом цілої громади. Пропущено отсих жертводавців: по $1: Анна Рейтар і п.. Дячик; по 50 ц.: Решітяк, Кобилінська, А. Король, К. Готра, П. Полька, К. Довгань, А. Бурбела і Ю. Шутик.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

„СПИС СТРАВ ДЛЯ УМА".

Під таким наголовком оголошує англійська газета „Обзервер" кождого тижня спис книжок, котрі появилися недавно, а котрі, на її думку, варта би прочитати.

Останній нумер газети приносить у списку 12 книжок.

Чи питається наш читач себе: скільки книжок він прочитав минулого тижня й скільки книжок думає він прочитати цього тижня?

Чи годує він свій розум, чи може тільки один шлунок?

БІДА З МОДАМИ.

Нарікає один американський критик, що в Америці моди в літературі зміняються так легко, як моди в одежі.

Що сказав би він, якби бачив перед собою людей, у котрих літературні моди не зміняються, бо вони ніякої літератури не вживають?

АВТОР І ВИДАВЕЦЬ.

Князь Мірський, що, живучи в Англії, писав про Росію, покинув Англію та, переїхавши в Росію, почав писати книжки про Англію.

Недавно в Англії видано англійський переклад його московської книжки про англійську інтелігенцію. У вступі до цієї книжки видавці просять вибачення за видання книжки, з котрої багатьома поглядами вони, мовляв, не годяться.

Один англійський критик питається: Відколи це зайшла потреба, щоб накладці погоджувалися з поглядами автора у виданій ними книжці?

І справді: як крамар не любить солонини, то він не може її в своїй крамниці продавати?

КНИЖКА МОЖЕ ЗМІНИТИ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ.

В американських фільмових театрах виставляють тепер штуку „Реґелз з Ред Ґепу", що зображає людину, що приїжджає до Америки як льокай, а пізніше стає самостійною людиною.

У його життю десь наступила важна зміна. З людини, яка радо служить іншим та якою доля кидає, як вітер сухим листком, виростає людина, що покладається на себе, що знає, чого хоче, та прямує до того всею силою. Накінець з цілого ряду поколінь слуг виходить людина.

Перемінила його книжка про „якогось Абрагама Лінколна".

КНИЖКА И ПРОПОВІДЬ.

Цікаве пояснення життя. Отже не моралізаторські проповіди перемінили людину, а проста книжка про життя іншої людини.

Бо життя кождої людини, яке воно не було, має в собі мораль, науку, котрої дочитається кождий, що життєпис читає.

ЩО ЦЕ ТАКЕ ТРАДИЦІЯ?

Американський Словінець Люіс Адамик написав „історію американських жить" під наголовком „Унуки".

Хоче він у цій повісти розвязати питання американської традиції. Не говорить загально про традицію, але пробує знайти конкретно, що це таке американська традиція.

Один з героїв повісти, відповідаючи собі на це питання, думає, що американською традицією є рекетирство в політиці. Значить, не традиція демократії, рівности людини, народного правління, а переконання, що політика має на цілі визискувати маси; це було переконання, що тягнеться червоною ниткою через американську історію.

Таке говорення зближає нас більше до зрозуміння Америки, ніж голосливе базікання про красу чи ваґу американської традиції. Навіть, як ми з ним не погоджуємося, то всетаки знаємо, що маємо доказувати, яких фактів глядати.

Д-р В. Ю. Кисілевський.

ТВОРИ МИКОЛИ ГОГОЛЯ В АНГЛІЙСЬКОМУ СВІТІ.

Англійці вважають Гоголя за одного з найбільших „російських" письменників. Переклади його творів знаходяться майже в кожній бібліотеці. Гоголь, який не був Москалем, писав з гумором, так добре зрозумілим для Англійців, і цей гумор у великій мірі причинився до такої популярности Гоголевих творів, якої в Англії не має багато чужинецьких письменників. Англійські біографи порівнюють його з Діккенсом, Сервантесом та Молієром.

Не маю на думці докладно обговорювати всіх перекладів творів Гоголя, які появилися англійською мовою, бо до цього треба би написати цілу книжку, але хочу коротенько перечислити ті переклади, з якими я мав нагоду стрінутися в лондонських бібліотеках.

Всі англійські біографії Гоголя, всі „вступи" до творів цього великого українського письменника, якого мрією було видання Історії України, щоб доказати, що Україна не має нічого спільного з Московщиною, що Україна окремий край, а Українці окремий нарід, були писані людьми, які вважали Гоголя — Росіянином. Для них Гоголь, тому, що писав російською мовою, це російський клясик, „батько російської новелі". Москалі присвоїли собі Гоголя і як такого передали в широкий світ. З українського боку не було спроб, щоб вплинути на англійські видавництва, які майже що кілька літ випускають нові наклади творів Гоголя, щоб принаймеше вступ, де говорить ся про українську історію та старовину, подавали згідно з історичною правдою, а не в московській версії.

Довгий ряд перекладів Гоголеви творів англійською мовою починається вже два роки після його смерти. В 1854 р. появився англійською мовою перерібка „Мертвих душ", під заголовком „Домашнє життя в Росії", видання Горста, Лондон, 1854 р.

Найстарший переклад „Тараса Бульби" англійською мовою зладив у році 1860 Юрій Толстой (Козацькі оповідання" — Різдвяна Ніч, Тарас Бульба — Лондон, 1860 р.). У своїй передмові пояснює перекладач, що „оригінальні оповідання були писані російською мовою, переплітані, особливо в діяльогах, рідним наріччям автора, який був Малоросом". До самого оповідання „Тараса Бульби" подає перекладач іще історичні пояснення, без яких чужинцеви булоб важко вповні зрозуміти оповідання. Він пояснює, як повстала „козацька нація": „Небавком пізніше (по монгольській навалі — прим.) підкарпатська частина Русі (Толстой вживає назви Росії — прим.) т. зв. Червона Русь, себто Галичина й Володимир і інші землі, перестали зовсім уважатися частиною Руси. Багнисті землі на схід від Польщі, Білорусь, перетворилися в окремий край, а Литва скоро після цього злучилася з Польщею. Північна Русь, Велика Русь, ще два століття зносила татрське ярмо. В той час Південна або Мала Русь, яку називано також Україною (себто — граничним краєм) зродила новий нарід, козаків..."

Англійська мова цього перекладу непогана, хоч досить важка і вживає архаїчних форм, мало привичних для англійського вуха. Також і пояснення не все вірні. Ось нпр. кутю зробив перекладач праздивим англійським „плом-пудінгом" (ст. 4: „кутя, це страва з вареного рижу і сливок, яку Росіяни їдять на Святий Вечір..."), а славний український борщ переробив на таку рецепту, що кожна українська господиня заломилаб руки („борщ — це зупа з мяса і ковбаси, з тоненько покраяними і вимоченими в оцті бураками і капустою", ст. 5). У перекладі козацького сотника чомусь з римська називає „центуріоном".

В 1887 році появився перший переклад „Тараса Бульби", видання Візетеллі і Сп. (Лондон). Майже рівночасно з цим популярним виданням Візетелля появився американський переклад, який зладив І. Ф. Гепгуд. Видання Дж. В. Ловел і Сп., Ню Йорк, 1888.

Дуже гарне, ілюстроване видання „Тараса Бульби" появилося в Лондоні в р. 1907 (другий його наклад — в р. 1916). Переклад зладив Б. С. Баскервіл, а видала його Видавнича Спілка Волтера Скота, Лондон (і Ню Йорк). Ілюстрації це переважно штихи Штайтеля. Оправа темно-зелена, полотняна, з золотим написом і образцем страчення Тараса Бульби. Вигляд книжки дуже чепурний, друк великий, на гарному папері. Але вступ до книжки — пожалься, Боже. Свідоцтво повного незнання української історії. „Українські козаки славянського походження, — пише перекладач, — хоча їх мова ближче схожа на російську, ніж на яку іншу; є в ній багато польських слів..." Треба памяти, що під ту пору, коли Баскервіл робив переклад „Тараса Бульби", всі інформації про „Малоросів" йшли з „казьонного" джерела. Вступ закінчується словами: „У „Тарасі Бульби" дав нам Гоголь козацький епос", якого перекладач порівнює до найкращих творів, а написав його так по мистецьки тому, „бо Гоголь сам був Малоросом і любив свої степи, як і козаки любили той зелений океан, повний поезії та чару. Тому оповідає він про них і про їхнє життя словами, які чарують однаково і Англо-саксонця і Славянина, промовляють до всіх, хто любить лицарські діла і цінить вірного друга".

Найкращий переклад „Тараса Бульби", що розуміє духа оповідання і мови, зладило видавництво „Еверімен'с Лайбрері" („Бібліотека для всіх"), а переклав його Д. Дж. Гоґарт у р. 1918. Вступне слово, яке обіймає 17 сторінок, написав Джан Курнос. Цей вступ (написаний до першого видання з р. 1918) все ще недомагає на „малоросійському" боці, хоча подає вже далеко краще зладжену історичну сторінку, згадуючи, що сам Гоголь, який походив з українського козацького роду, мріяв про написання Історії України, де хотів сказати, що Україна і Московщина це два окремі поняття, а Українці й Москалі, це два окремі народи. Хоч другий наклад цього видання появився розмірно недавно, бо в р. 1930, вже його важко дістати в книгарнях.

Ще більше популярний, ніж „Тарас Бульба", є в англійському світі Гоголів „Ревізор з Петербурга". Дивним дивом, перший переклад „Ревіаорз" англійською мовою появився не в Англії, але в... Індії, в Калькуті, в році 1890. Зладив його британський адміністративний урядовець, Т. Гарт-Дейвис, з Бомбаю. У своїй коротенькій передмові пише він, що до перекладу „Ревізора" спонукало його велике враження, яке на нього зробила ця гоголівська комедія, коли він її вперше побачив на сцені петербурського театру в році 1886. Гарт-Дейвис таки відразу взявся до перекладання її англійською мовою, але тревало повних чотирнацять літ, заки переклад появився друком. Перекладач, захоплений Гоголем, порівнює його до Дікенса, Рабеле, Молієра, а „Ревізора" вважає одним з безсмертних творів гарного письменства.

Після цього першого англійського перекладу „Ревізора", який побачив світ в Індії, появилася ціла низка інших перекладів на обох півкулях, в Европі й Америці.

Видавнича Спілка Вольтера Скота (Лондон, Ню Йорк) видала в році 1892 „Ревізора" перекладу А. А. Сайкса.

Чатто і Віндас (Лондон) видали шість томів творів Миколи Гоголя, в тому окремим томом „Ревізора" перекладу Констанції Ґарнет.

Драматичне товариство Єйльського університету (одного з найстарших і найславніших в Америці) видало „Ревізора" в р. 1910. Переклад його зладив С. Мандель, а вступ до нього написав В. Л. Фелпс.

Найновіший переклад „Ревізора" появився в р. 1933; його зладив Джан Лоренс Сімур і Джан Рапал Ноїс (Лондон і Ню Йорк).

Деякі переклади гоголівських творів діждалися кількакратних накладів, ось нпр. „Мертві Душі" (переклад Гоґарта, видання „Еверімен'с Лайбрері") появилися перший раз у р. 1915, опісля в 1917, 1927 і врешті в 1931 р. Хто знає, чи в цьому році не появиться новий наклад. Гоголя читають Англійці більше навіть, як самі Українці...

Крім згаданих багатьох перекладів появилися ще й переклади інших творів Гоголя. Є їх іще 20. Годиться згадати також один цікавий переклад англійською мовою, а саме „Вія", з року 1921; зладив його Г. А. Т. Дейвис.

Саме цього року припадає 100-ліття „Тараса Бульби, тому здалось би зібрати всі його переклади, не тільки англійською мовою, але й іншими. Я стрічав нпр. данський переклад „Тараса Бульби" (виданий у р. 1886).

Знаю також про італійський переклад, який появився в Мілані в р. 1887, еспанський з 1880 р. та інші. — („Діло").

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

POLITICAL UKRAINIAN PROSPECTS.

Political activity is a strong factor in obtaining recognition in any given community, while passiveness in politics is a determining element in retarding progress. Likewise political strength is a means of benefiting individuals, groups and classes. Yet, despite the realization by Ukrainian leaders of these basic principles, the Ukrainian in politics has failed to progress to the same extent as he has in other fields. We are confronted, therefore, with the problem of remedying this condition.

My experience in politics, while not extensive, has nevertheless enabled me to see that Ukrainians have failed to adapt themselves to local conditions; they have failed to capitalize on the oppurtunities efforded them by citizenship, and have exerted useful energy in the wrong direction.

To illustrate, permit me to cite a concrete example. A Ukrainian was recently a candidate for public office in locality thickly populated with the Slavic race, predominantly Ukrainian. He had the moral and wholehearted support and encouragement of these people, and his political rallies were very impressive and well attended. He was, however, not elected to office. This defeat indubitably was caused by the fact that these moral supporters either had not voted, were ineligible to vote, or were noncitizens. If the accusing finger points to any of these over the others, it unquestionably does to non-citizenship. That perhaps, even standing alone, is the cause of the evil. Non-citizenship, too, is a reason for our remaining what the first letters of this title suggest, i. e., 'Pups' (with eyes still closed).

The evil being apparent, the remedy should be made. All that remains is work in the proper direction. Should representation not be obtained in the near future, then the burden shall fall upon the Ukrainian youth who, however, shall not have available the plea of ignorance of existing conditions.

William Selnik,
New York, N. Y.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В понеділок, 1. квітня 1935 р. в Вайтстон, Н. Й., розпрощалася з цим світом одна з найкращих членщь Союза Українок Америки, відділу 43, **Анна Голошецька.** Покинула у великім смутку мужа Івана і дві замужні дочки: Марію Кавсь і Анну Долбач.

Покійна була родом з міста Рогатина, Галичина. Прожила 43 роки. Похорон Покійної відбудеться в четвер, дня 4-го квітня, в годині 9:30 рано, при Службі Божій у католицькій церкві в Вайтстон.

Вічна Їй память!

М. Бринь, секр.

(Огол.).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З ювилею від. 66 У. Н. Союза на Рідний Край.

Братство св. Андрія, відд. 66 У. Н. Союза, обходило 27 жовтня минулого року 30-літний ювилей свого існування. В тій цїли улаштовано концерт, на якому промовляв гол. рек. секретар У. Н. Союза Д. Галичин. Бесідник говорив про значіння ювилею, про працю, яку наше братство вложило в будову У. Н. Союза, та про ті завдання, які ми тепер повинні виконати супроти нашої орґанізації. Згадав також і про ту поміч, яку наше братство на протязі свого існування давало Рідному Краєви, та взивав, щоб ми й набудуче піддержували визвольні змагання нашого народу.

Чистий дохід з цього концерту виносив $50, і з цеї суми призначено $25 на такі цїли: $10 на Просвіту на Лемківщині, а по $5 на інвалідів, політичних вязнів і визвольну боротьбу.

Щоби цей ювилей остався трівким у памяти наших членів, та щоб з нього вийшла в будуччині користь для У. Н. Союза, а саме нові члени, то ми улаштували ще окремо спільний обід для членів, їх знайомих, а головно для молоді. Тут ми мали кращу нагоду поговорити більше про Союзові справи, та про потребу належання до У. Н. Союза. Помогли нам у тім запрошенні головні урядники У. Н. Союза, які власне говорили про орґанізування нових членів. Були приявні: гол. предсідник М. Мурашко, гол. рек. секретар Д. Галичин і редактор „Свободи" д-р. Л. Мишуга.

При тій нагоді не забули ми також про Рідний Край, та зложили на Рідну Школу $30.-25. Збіркою занялися Данило Павлик і Михайло Гандзюк, а жертви зложили громадяни: Д. Павлик, М. Гандзюк і пані П. Дичко по $2; І. Лазорчик $1.25: І. Бабинець, І. Чачупа, Л. Фединяк, Й. Кальброн, П. Пелешак, Г. Пиртко, П. Медведів, Т. Ґнат, Н. Данилик, К. Верескля, П. Філь, І. Ференчак, П. Ґарко, І. Занько, Н. Фединяк, Д. Кирник, В. Ґлют, П. Зятик, В. Чабан, І. Солтис і пані Солтис, пані В. Павлик по $1; Д. Биндас, С. Ґайдаш, І. Буґера і І. Павлик по 50 центів.

Загальна жертва з концерту й обіду виносила $55.25 і ті гроші переслано через Обєднання на вище подані цїли.

Л. Фединяк, секретар.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Безсоромність.

— Чому ви такі сердиті на Кропарчука?

— Бо він сказав, що я крайній брехун!

— То може він це сказав жартом?

— Але де там! Той драб був такий безсоромний, що своє твердження підтвердив фактами!

Вона: Коли не перестанеш мене так багато цілувати, то закличу такого, що зробить кінець тим цілункам.

Він: Когож це ти закличеш — батька?

Вона: Ні — священика, який дасть нам шлюб.

ДУШОГУБСТВА СЕРЕД ЧУЖИНЦІВ.

Муринське та чужинецьке населення білої раси у стейті Ню Йорк являється жертвами душогубств у значно більшім числі від людей білої раси тутешнього роду. Хоч Мурини становлять усього один відсоток цілого населення, то між жертвами поповнюваних душогубств їх паде десять відсотків. Зі загального числа душогубств, серед людей чужинецького роду буває 41 відсотків, себто більше як два рази в пропорції до числа чужинців у населенню.

Це є деякі уривки зі статистики про душогубства, яку зладили Й. В. Де Порте та Елизабет Паркгерст з нюйорського стейтового департаменту здоровля, котра появилась друком у виданні за лютий, місячника під назвою: „Гюмен Байолоджі". Статистика обнимає 37 повітів стейту Ню Йорк, за виїмком міста Ню Йорк, від 1921 до 1930 року включно.

Число смертей у тих повітах, записане в рубриці під заголовком „душогубства", виносить загально за згадане десятиліття 1,952 осіб. Скандинавці (роджені в Данії, Швеції та Норвеґії) мали найменше число випадків, бо всього 1.3 на сто тисяч людности, а дальше слідували люди тутешнього роду та Британці, котрих число виносило 1.6 на сто тисяч населення. Мурини становили найбільше число, бо аж 30.4, потім слідували Італійці числом 21.1. Між родженими в Австрії начисляли 16.3 випадків жертв душогубств на сто тисяч населення, між іміґрантами з Росії 9.7, з Польщі 6.4, з Угорщини 4.00, а з Німеччини 3.5. Назагал серед чужинецького роду було 7.8 душогубств на сто тисяч населення, а вже серед „другого покоління", а саме з родичів тутешнього або напів чужинецького роду було всього 1.8, або тільки одна четвертина з числа випадків людей чужинецького роду.

Вислід виказав, що два з кожних трох душогубів у горішній частині стейту Ню Йорку на протязі десятиліття, від 1921 до 1930 року включно, вийшли свобідними, та що один на кожних двацять пять дістав кару смерти. З числа 388 людей, котрі були засуджені за поповнені душогубства, 231 були тутешнього, а 142 чужинецького роду; останнє число включає 91 осіб, роджених в Італії.

Подаючи вияснення відносно великого числа душогубств серед Італійців, звідомлення наводить ось що: „Більшість Італійців, котрі були засуджені за душогубства, не були попередно карані за ніякі злочини; іншими словами виходить, що душогубство було їх першим протизаконним ділом. Зовсім на місці було би розглянутись за вияненням великого числа душогубств серед Італійців у середині їх батьківщини, де, подібно як на полудні Злучених Держав, душогубство у певних обставинах виглядає як виконування повинностей. Раз жажда проливу крови довершилась, мешканець, коли скриється перед арештуванням, або як то часто буває, відзискає свободу завдяки прихильному відношенню присяжних суддів, знов почиає своє життя як мирний та правозаконний громадянин. Італійці є рідко коли „фаховими злочинцями". „Значну частину відповідальности за перепутства Італійців та інших новоприхожих, треба приписати тим одиницям населення тутешнього роду, котрі принимають на себе ролю наставників та провідників", додає звідомлення, цитуючи спостереження тої справи Артура Трейна, котрий десять років занимав становище головного прокуратора повіту Ню Йорк.

Ограничаючись на статистичний вислід про душогубства у горішній частині стейту Ню Йорк, звідомлення не виказує наміру розвивати дискусію над загальними випадками злочинів серед людей чужинецького роду в Злучених Державах у відношенню до числа злочинів серед населення тутешнього роду, хоч автори роблять припущення про існування „доброї та злої раси", застановляючись над тим чи „непожадані" расові елєменти є відповідальні за значне число душогубств у стейті Ню Йорк та чому число душогубств має бути навіть більше у певних стейтах, котрих населення білої раси є майже в цілости тутешнього роду та анґльо - саксонського походження.

ФЛІС.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Шевченківське свято.

Українська громада, що гуртується при укр. греко-кат. церкві св. о. Николая, відсвяткувала Шевченківські роковини дня 24-го березня торжественно великим концертом.

Свято розпочалося піснею „Живи, Україно". Святочну промову виголосив о. П. Середа. Бесідник підкреслив, що Шевченко вийшов з народу і розумів його долю і недолю і тому виступив в його обороні. Шевченко немилосердно вдаряв у жорстокий царат за кривди, заподіяні ним Україні. Він влив в український нарід нового духа і нову віру, що ми ще не пропалий нарід. І тепер уже не скують вороги душі живої українського народу, бо наш нарід відчув і зрозумів Шевченка. В нашім активнім виступі проти всіх займанців дух Шевченка завжди буде з нами.

Слова бесідника, нагороджені рясними оплесками, запали глибоко в душі присутніх. Спів шкільних дітей випав гарно. Таксамо випали декламації, сольові співи да дуети, як теж і сольо на пяні.

Мішаний хор, що виступив під орудою знавого працівника на народній ниві, п. Ст. Грабара, відспівав цілу низку пісень, як „Ой у саду , саду", „Думи мої", „Заповіт" і інші. Потім наступило сопранове сольо одної з дівчат з хору. Сольо на пяні відіграв п. Фредман. „Слава Тарасові" відспівав дівочий хор. Скрипкове сольо відограв п. Й. Молодович. Свято закінчено гимном „Ще не вмерла".

Треба зазначити, що на свято прибули громадяни з поблизьких місцевостей, як теж члени з У. Н. Дому враз з екзекутивою. Програма свята була багата і добре виконана. Як диригент так молодь доложили дійсно труду, щоби вивязатись як слід. Це публика оцінила і не жаліла виконавцям оплесків.

Михайло Припхан.

ДИТИНА ВЕЛИКАН.

В Анґлії один рибак має трилітню дитину, що висока один метер і важить понад 100 фунтів. Одначе ця дитина не має відповідної до розмірів сили. Не може ні стояти, ні ходити. Лікарі мусять нею печаливо опікуватися. Величина і тягар цеї дитини були при народженні зовсім природні.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (230)

На наглий оклик Ольги Роджер Сесил оглянувся скоро в напрямі її погляду та бачив масивну голову величезного льва, що глядів на них споза виступу скали. Звір поступав поволі в напрямі до них. „Скоро! — крикнув Сесил. „Вдирайся в літак!"

Він підсадив дівчину через край літака та, виняв револьвер. Ольга засміялася. „Мала надія", вона сказала спокійно. Лев Нума підійшов ближче до літака та поглянув на них. „Величній, ні?" — крикнув Роджер. „Гарний", сказала вона. „А його шкіра майже чорна".

Нагло лев показав зуби, видав зі себе сильний рев та присів до скоку. Роджер негайно вистрілив у землю перед звіром. Лев, розлючений до краю, кинувся наперед, а чоловік і дівчина сховалися на другий бік літака.

Лев дістався одним скоком у переднє сидження літака. Тут на диво його гнів якось нагло успокоївся, бо він далі вже не скакав до них. Отсю сцену побачив перед собою Тарзан, як вибіг зза скруту скал.